

ÉLETFORMÁJUKKAL A SZERZETESEK MA IS ARRA TÖREKEDNEK, HOGY MINÉL TÖBBET MONDJANAK EL AZ EVANGÉLIUMRÓL

Szent Benedek követői a Bakonyban

Magyarországon, a Bakony völgyei között, Bakonybélben a Szent Maurícusz-kolostorban bencés szerzetesek imádkoznak, élnek szorgos életüket a jelenkorhoz igazodva. Az elődökről, s mindennapjaikról Baán Izsák perjel gondolatait olvashatjuk.

→ CSERMÁK JUDIT

A bencés szerzetesrendet Nursiai Szent Benedek alapította. Umbriai szülővárosának mai neve: Norcia. Szülei Rómába küldték tanulni, de őt nem fogta meg az „örök város” élet-szemlélete. Környezetével szakítva a monasztikus élet – szellemi, vallási elmélkedés, anyagi javaktól mentesség, magányosság – felé húzta a szíve. Pár év remetei magánya után kolostort alapított. A monostori élet az ősegház közösségi életét tekinti mintának.

→ **A monostor küldetése: legyen egy hely, ahol az imádság a teret s az időt megszenteli, a vendég és a látogató is bekapcsolódhat ebbe az erőterbe.**

A Regulát, a bencés rend szabályrendszerét Benedek Kr. u. 530 körül Monte Cassinóban fogalmazta meg. Nemcsak a bencés rend, hanem más szerzetesrendek is követik. Az ismert alapelv: Ora et labora (imádkozzál és dolgozzál), a szemlélődő és a tevékeny ember összekapcsolását fejezi ki. Az eredeti jelmondat a lege, olvass szót is tartalmazza. A bencés életmód alapvető sajátosságait a kívülálló is megismerheti a Szent Maurícusz Monostor kertjének egyik információs táblájáról: Isten elsősege, a központtól távoli élet, közösségi élet, csend, a tudás szeretete, munka, vendégszeretet, a művészet szeretete, nevelés, az Egyház misztériuma. Rövid ott-tartózkodásunk alatt mindezek lenyomatát megtapasztalhattuk a monostorban a tanult szerzetesekkel beszélgetve. Mindenki számára csak ajánlani tudom Anselm Grün bencés szerzetes Életet fakasztó vezetés című könyvét, ami a Regula egy részét ismerteti a ma embere számára is alkalmazhatóan.

1023-ban alapított kolostor

Baán Izsák, a monostor vezetője, perjele ezen munkálkodik. Jobban szereti, ha testvérek szólítják, ezzel is érzékeltetve, hogy egy a többi szerzetes közül. Ismerjük meg az ő szavaival a nevezetes elődöket, a bencés szerzetesek mai hivatásának lényegét. „Amikor a monostor ezeréves évfordulóját ünnepeltük, alaposabban foglalkozhattam a forrásokkal. Az alapító, a monasztikus szerzetes és remete, Szent Günther, aki Szent István kérésére érkezett Ma-

gyarországra, mint az Evangélium hirdetője alapozta meg Bakonybél lelkiségét. Szent Güntherről elég sokat tudunk. Az ezredforduló világában – főnemesi származásának köszönhetően is – korának fontos szereplője lehetett. A szerzetesi élete előtti forrásokból látszik, hogy Henrik császár közvetlen baráti környezetéhez tartozott, és már fiatalon olyan körökben mozgott, hogy az évkönyvek is megemlékeznek róla. Német írásokból tudjuk, hogy Günther fiatalon katonaként itáliai hadjáratokban vett részt. Amikor szerzetes lesz, jól látszik a maga külön útja. Az általa ismert thüringiai s bajor szerzetesrendek a cluny bencés megújulást követő – közös életben, rendben, császári támogatáson alapuló – német reformokat élte meg, de Günther más utat kívánt járni. A bakonybéli alapítás is ebből az ideából fakad. A monostor hivatalos alapítását 1018-ra teszik, de valószínűleg ekkor csak néhány szerzetest hagyott itt, s a húszas években térhetett vissza. Újabb kutatások Boldog Gizellához kötik az alapítást, az ő 1023-as ajándékozó levele tekinthető az első hiteles forrásnak.

A király találkozása a remetével

Günther szerzetesi életéről különböző annalesek is tudósítanak. Egy kortárs beszámoló és egy legenda maradt fenn róla. Ezen írásokban mint szerzetes és remete jelenik meg, s sohasem szerepel apátként. A kortárs írja le, milyennek is ismerte meg Günthert és szerzetesét. Jól látható, hogy voltak követői; a magányos remeték összejártak imádkozni, s hetente egyszer közös liturgián is részt vettek. E forrás beszámol arról is, hogy elvonultsága kezdetén nagy havazás zárta el a külvilágtól, ekkor a hó alól kiásott füvekkel élt, s ezáltal tapasztalta meg az isteni gondoskodást.

Írástudatlan volt ugyan, de a Szentírást betéve tudta, s szónokként is eredményesen hirdette Krisztus tanítását. Sumavában, a határvidéken élt egy Dobra voda nevű helyen, s messze földről érkeztek hozzá hívek. Élete utolsó éveit magányban töltötte, egyik csodája: a szikla, ahol imádkozott felvette testének alakját. A legen-

da szerint a remete halála előtti napokban Boleszláv cseh fejedelem egy gyönyörű szarvast látott e vidéken, s elkezdte üldözni. A „csodaszarvas” elvezette Günther szálláshelyéhez, ahol az uralkodó meglepődve tapasztalta, hogy ott egy szent ember él. Mint csodás elem megjelenik a kunyhóból áradó szentség illata. A király számára a remete közelgő vége sejtik fel, így elküld a püspökért, aki megáldoztatja a haldoklót. Testét vadlovak vontatta szekér vitte Prágába, ahol örök nyugalomtal talált. A sírjánál történt csodákról, gyógyulásokról külön feljegyzések számolnak be.

A mai bencés közösség Bakonybélben. A nagy elődök küldetését követik

A szerzetesi karizmát ma is élők

Egy másik szent életének egy része is Bakonybélhez kötődik. Gellért Itáliából érkezik, s benne is él az egyszerűség igénye. 1023-ban már létezik a monostor, s miért éppen ide jön egy olyan szerzetes, aki megbecsülésnek örvend a királyi udvarban? Más magyarázatot nem találok, mint hogy Gellértnek és Günthernek lehetett egy közös eszménye, amely Itáliában fogant meg, ahonnan az elvonulás vágyát hozhatták magukkal. Gellért tudomására juthatott, hogy itt egy olyan szellemiségű közösség alakult, ahol ő is jól érezheti magát. Gellérről bizonyított, Güntherről sejtethető, hogy a velük egy időben születő kamalduli spirituális mozgalommal is kapcsolatban álltak. Gellért 1023-ban érkezett, amikor a magyar-német politikai viszony is – Konrád császár fenyegető magatartása miatt – gyökereiben megváltozott, s ezzel összefüggésben,

Günther már elhagyta a Bakonyt. Minden bizonnyal nem találkozott, de Gellért és Günther tudhatnak egymásról.

Még egy érdekes adalék: a 19. században a kollektív emlékezet elfelejtette a német Günther. Ezt azért is megtehetette, mivel a két alapító karaktere igen hasonló. Így történhetett meg, hogy számos múlt század végi és század eleji írás Szent Gellértet jelöli meg a monostor lelki alapítójaként.

Az intuícióik, ahogyan ők látták a szerzetesi karizmát, ma is élők, fontosak számunkra. A monostor küldetése: legyen egy hely, ahol az imádság a teret, s az időt

résekre, emberekre, kihívásokra e szellemben válaszolhassunk. Ezt erősíti, hogy a közösségünk tagja János testvér, aki református, úgy éli a mindennapokat egy évtizede velünk, hogy református identitását is megőrizte. Havonta vesz részt istentiszteleten, s kialakultak az együttélés szabályai: mi az, amit tőle nem kérünk, milyen imádságokban nem vesz részt. Az élet más területén viszont teljes jogú testvérként kapcsolódik a közösség életéhez. E példa hozadéka, hogy gyakran jönnek hozzánk református és evangélikus csoportok. A zsolozsma például az az imaforma, ami alapvetően bibliai alapú

FOTÓK: CSERMÁK JUDIT

megszenteli, a vendég és a látogató is bekapcsolódhat ebbe az erőterbe, s tapasztalatot szerezhet az Isten jelenlétéről. Ez a felfogás talán távol áll a mai magyar egyház habitusától, amely még mindig a jozefinizmus örökségét hordozza, és egy nagyon aktív, szolgáló, pasztorális feladatokat ellátó egyházképet vetít elénk. A mai irányzat azt sugallja, hogy az egyház vegyen át iskolákat és intézményeket.

A monasztikus küldetés, a monasztikus önazonosság-felfogás viszont azt jelenti: valahol csendesen, alig láthatóan élni, jelen lenni egy életben át, évszázadokon át, s azt a helyet úgy alakítani, hogy az életforma minél többet mondjon el az Evangéliumról.

Mi is így tekintünk magunkra, s különleges adottságnak tekintjük – más most formálódó monasztikus, magányra vágyó, világból kivonuló közösségekkel ellentétben, – hogy egy településen élünk, s lakóival gazdagítjuk egymás életét. Ebből fakadóan lelkipásztori feladatokat látunk el.

A református János testvér

A bencés monostorok sajátos befogadó létmódjuk miatt az ökumenikus párbeszédnek is a központjává válhattak. A mi hagyományunk olyan ősi tradíció, ami minden egyházzsuzakadást megelőz, és a közösséget képessé teszi arra, hogy a különbségeken túllátva keresse a kapcsolatot a más felekezetekben élő, Krisztusban hívó, őt követő emberekkel. Hiszen közös élet-felfogásunk: minden tevékenységünket megelőzi az a vágyunk, hogy Isten jelenlétében legyünk mi is jelen, s a hozzánk érkező ké-

zsolatárimság, így a közös ima e zárandokok számára is megélhető.

A monostorunk olyan hely, ahol lehet imádkozni-tanulni és Szentírást olvasni-tanulni. Meggyőződésem, hogy a nyugati egyházban a hiány a gyakorlatban rejlik: azért lesznek például sokan buddhisták, mivel abban a közegeben „gyakorlónak válhatnak”, „megvilágosodhatnak”. Az iszlám is a rendje miatt vonzó, öt pillérnek betartása: a napi imádkozás, a ramadáni böjt, a mekkai zárandoklat, a hit terjesztése és az alimizsna az üdvösséghez vezet. A nyugati kereszténység viszont egy túl intellektuális irányba ment el. Az átlag hívó mindennapi életében gyakran kevésbé van jelen a hit, s ez felveti a kérdést: az egyház miben segíti őt hite megélésében. A monasztikus szerzetesi közösség életében egy hangsúlyos gyakorlat játszik szerepet, a napi vezetés életünket. Elnézés a profán megfogalmazásért, de életünk a spirituális „kínálatban” népszerű portéka.

Mindkét nevezetes, a perjel által említett szentnek a falu határában, egykori remeteségük helyén emléket állítottak. A Szent-kútnál, más néven Borostyán-kútnál csendes, három forrás táplálta tavacska körüli elmélkedő helyen pihenhetünk meg idelátogatva, egy kis kápolna szomszédságában. A Borostyán-kő tetején lévő Kálváriához míves domborművekkel díszített stációk mellett jutottunk fel. S ha hosszabb zárandoklatra vágyunk, vár minket a „Camino Benedictus”, ami Tihanytól Lébényig vezet a Bakonyon – s Bakonybélben is – keresztül.

A Borostyán-kő tetején lévő Kálváriához míves domborművekkel díszített stációk mellett lehet feljutni